

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะได้เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และนำเสนอพบหาของศึกษาธิการจังหวัด ในการบริหารการศึกษา โดยเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์กล่าวได้คือ

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่ปฏิบัติจริงของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1,094 คน และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จำนวน 72 คน รวมทั้งสิ้น 1,166 คน

ตัวอย่างประชากร คือ

กลุ่มผู้บริหารการศึกษา ได้แก่

1. ศึกษาธิการจังหวัด ทั่วประเทศทั้งหมด จำนวน 72 คน

2. ศึกษาธิการอำเภอ ไร่ตัวอย่างประชากรซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยจับฉลากจากศึกษาธิการอำเภอทั่วประเทศ จำนวน 706 สุ่มมาเป็นตัวอย่างประชากรตามเกณฑ์ของมอร์แกน จำนวน 248 คน

3. ประธานกรรมการสามัญศึกษาจังหวัด ไร่ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

4. หัวหน้าศูนย์หรือผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด ไร่ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

5. ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด ไร่ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ได้แก่ข้าราชการจังหวัด ไร่ประชากรทั้งหมด จำนวน 72 คน

รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 608 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถาม และแนวการวิเคราะห์เอกสาร ดังนี้

2.1 แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่ควรปฏิบัติของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประเมินค่า ครอบคลุมบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา 12 คำ จำนวน 89 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดที่ใ้ปฏิบัติจริง ที่ควรปฏิบัติ และไม่ควรมิปฏิบัติเพิ่มเติมจากบทบาทที่ระบุไว้

2.2 แนวการวิเคราะห์เอกสาร มีลักษณะเป็นการางวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งได้แก่แผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดและรายงาน การปฏิบัติราชการของศึกษาธิการจังหวัด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาซึ่งเป็นตัวอย่างประชากรทางไปรษณีย์ และขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามจัดส่งแบบสอบถามคืนแก่ผู้วิจัยทางไปรษณีย์เช่นกัน

3.2 การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตามแนวการวิเคราะห์เอกสาร และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่วนข้อมูลจากการศึกษาเอกสารผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหาสาระแล้วเรียบเรียงเป็นหมวดหมู่ตามลักษณะของงาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 2 ส่วน คือบทบาทที่ศึกษานิเทศกรจังหวัดปฏิบัติจริง และบทบาทที่ศึกษานิเทศกรจังหวัดควรปฏิบัติ ดังนี้

1. บทบาทที่ศึกษานิเทศกรจังหวัดปฏิบัติจริง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสรุปผลการวิจัยได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นวศึกษานิเทศกรจังหวัดได้ปฏิบัติงานตามบทบาทของศึกษานิเทศกรจังหวัดทั้ง 12 ด้านตามลำดับดังนี้

1. ด้านการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด (ร้อยละ 94.8)
2. ด้านการบริหารงานธุรการ (ร้อยละ 93.2)

3. คำนการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา (ร้อยละ 89.6)
4. คำนการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี (ร้อยละ 88.2)
5. คำนการบริหารงานบุคคล (ร้อยละ 86.00)
6. คำนการวางแผนพัฒนาการศึกษา (ร้อยละ 85.8)
7. คำนการควบคุมมาตรฐานการศึกษา (ร้อยละ 83.1)
8. คำนการติดตามและประเมินผล (ร้อยละ 81.1)
9. คำนการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา (ร้อยละ 79.1)
10. คำนการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา (ร้อยละ 76.0)
11. คำนการส่งเสริมความสัมพันธ์ชุมชน (ร้อยละ 72.6)
12. คำนการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา (ร้อยละ 61.2)

นอกจากศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ตามบทบาททั้ง 12 ด้านดังกล่าวแล้ว ศึกษาธิการจังหวัดยังได้ปฏิบัติงานอื่น ๆ เพิ่มเติมอีก 21 งาน ในบทบาท 6 ด้าน กล่าวคือ คำนการให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด 1 งาน คำนการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา 13 งาน คำนการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน 1 งาน คำนการควบคุมมาตรฐานการศึกษา 2 งาน คำนการบริหารงานบุคคล 3 งาน และ คำนการติดตามและประเมินผล 1 งาน

นอกจากนี้ศึกษาธิการจังหวัดยังได้ปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ นอกจากงานตามบทบาท 12 ด้านอีก 4 งาน ได้แก่ งานการแก้ปัญหาความขัดแย้งของวัดหรือสถานศึกษา การให้คำปรึกษาแก่พระสังฆาธิการ การเป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนาและฝึกอบรม และการให้บริการความรู้ทางวิชาการแก่หน่วยงานอื่น ๆ

จากการศึกษาเอกสารสรุปผลการวิจัยได้ว่าศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานตามโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีและรายงานการปฏิบัติราชการของศึกษาธิการจังหวัด รวม 11 ด้าน จำนวน 103 งาน ดังนี้

1. คำนการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด

6 งาน

2. คำนการวางแผนพัฒนาการศึกษา 4 งาน

3. คำนการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา 27 งาน

4. คำนการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน 4 งาน

5. คำนการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา 6 งาน

6. คำนการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา 21 งาน

7. คำนการควบคุมมาตรฐานการศึกษา 9 งาน

8. คำนการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี 7 งาน

9. คำนการบริหารงานบุคคล 8 งาน

10. คำนการบริหารงานธุรการ 8 งาน

11. คำนการติดตามและประเมินผล 10 งาน

2. บทบาทที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสรุปผลการวิจัยได้ว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติงานมากที่สุด 7 ด้าน ตามลำดับดังนี้

1. คำนการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.93$)

2. คำนการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี
($\bar{X} = 3.91$)

3. คำนการบริหารงานธุรการ ($\bar{X} = 3.87$)

4. คำนการควบคุมมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 3.76$)

5. คำนการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด
($\bar{X} = 3.67$)

6. คำนการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 3.66$)

7. คำนการวางแผนพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 3.56$)

บทบาทที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติมี 5 ด้าน ตามลำดับดังนี้

1. คำนวณการติดตามและประเมินผล ($\bar{X} = 3.49$)
2. คำนวณการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา ($\bar{X} = 3.44$)
3. คำนวณการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา ($\bar{X} = 3.41$)
4. คำนวณการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 3.39$)
5. คำนวณการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 3.3$)

นอกจากศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติงานตามบทบาททั้ง 12 คำนับดังกล่าวแล้วยังพบว่าศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติงานเพิ่มเติมอีก 31 งานในบทบาท 11 คำนับกล่าวคือ คำนับการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด 1 งาน คำนับการวางแผนพัฒนาการศึกษา 1 งาน คำนับการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา 7 งาน คำนับการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน 1 งาน คำนับการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา 1 งาน คำนับการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา 4 งาน คำนับการควบคุมมาตรฐานการศึกษา 4 งาน คำนับการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี 1 งาน คำนับการบริหารงานบุคคล 5 งาน และ คำนับการติดตามและประเมินผล 2 งาน

นอกจากนี้แล้วศึกษาธิการจังหวัดยังควรปฏิบัติงานในคำนับอื่น ๆ อีกนอกจากงานตามบทบาท 12 คำนับอีก 4 งาน ได้แก่ งานการเป็นวิทยากรในการประชุมสัมมนาและฝึกอบรมทางการศึกษา งานการให้คำปรึกษาแนะนำแก่พระสงฆ์ในจังหวัด งานการเป็นผู้แทนของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด และงานการแก้ปัญหาความขัดแย้งของวัดและสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกมาแล้ว มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. บทบาทของศึกษานิเทศก์ด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด

จากผลการวิจัยพบว่า บทบาทที่ปฏิบัติจริงเกี่ยวกับด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ผู้ว่าราชการจังหวัดนี้ เป็นบทบาทที่ศึกษานิเทศก์ได้ปฏิบัติ ส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ ศึกษานิเทศก์ก็ได้รับควรคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับที่ควรปฏิบัติมากที่สุด

การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ซึ่งเป็นระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ข้อ 51 กำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำอยู่จังหวัด ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด และ ข้อ 49 ก็กำหนดให้คณะกรรมการจังหวัด ประกอบด้วย ปลัดจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่ง กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ส่งมาประจำเป็นกรรมการ โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ให้คณะกรรมการจังหวัดนี้มีหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการในเขตจังหวัด (นิรพันธุ์ ชาญประสิทธิ์ผล 2528 : 56-57)

โดยที่ศึกษานิเทศก์เป็นข้าราชการส่วนภูมิภาคตำแหน่งเดียวกับที่กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงมีบทบาทเป็นผู้ช่วยเหลือ และเป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ในการบริหารราชการของในจังหวัดตามในระเบียบบริหารราชการแผ่นดินที่กล่าวข้างต้น

ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 นี้ ในข้อ 52 ยังกำหนดให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ซึ่งมีอาวุโสตามระเบียบแบบแผนของทางราชการเป็นผู้รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์จังหวัด

หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ และไม่มียุติการตำแหน่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด
ผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด และปลัดจังหวัด หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ใน
ประกาศคณะปฏิวัติ ข้อ 53 ก็ยังให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบอำนาจในการปฏิบัติ
ราชการให้หัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดทำการแทนในนามของผู้ว่าราชการจังหวัด
ได้ ศึกษาธิการจังหวัดจึงอาจปฏิบัติหน้าที่รักษาราชการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ
ทำการแทนผู้ว่าราชการจังหวัด ตามที่ผู้ว่าราชการจังหวัดมอบหมาย ซึ่งเป็นงาน
ตามมอบหมายตามการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ผู้ว่าราชการจังหวัดตามที่
พบจากผลการวิจัย

นอกจากนี้ ในการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ ผู้ว่าราชการ
จังหวัด ผลการวิจัยพบว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรเสนอข้อมูล ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ
และรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด
ต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประจำอีกด้วย ซึ่งการเสนอข้อมูล ข่าวสาร ข้อเสนอแนะ
และรายงานความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับ การศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของ
จังหวัดนี้มีความจำเป็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ว่าราชการ
จังหวัด เป็นผู้รับนโยบายและคำสั่งจากรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ มา
ปฏิบัติ และเป็นผู้รับผิดชอบในราชการของจังหวัด (ประกาศคณะปฏิวัติ ข้อ 50)
จำเป็นจะต้องได้รับทราบข้อมูล ข่าวสาร และข้อเสนอแนะ ตลอดจนรายงานความ
เคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เป็นประจำ
ศึกษาธิการจังหวัดซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม
ของกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัด จะต้องทำหน้าที่เสนอข้อมูล ข่าวสาร และข้อเสนอแนะ
 ตลอดจนรายงานความเคลื่อนไหวดังกล่าวต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

2. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัด ด้านการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่าศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงตามบทบาท
ด้านการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ (ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ
ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังใหม่ปฏิบัติในระดับควรปฏิบัติมากที่สุด

การกำหนดนโยบายนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นต้นของงานวางแผนพัฒนาการศึกษา เพราะนโยบายเป็นสิ่งแสดงถึงข้อกำหนดที่จะเป็นกรอบกำกับทิศทางในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการ (อุทัย บุญประเสริฐ 2528 : 3-4) การกำหนดนโยบายจึงเป็นส่วนสำคัญในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดโดยเป็นขั้นตอนและเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 2 ขั้นตอน คือ

1. การจัดทำนโยบายพัฒนาการศึกษา
2. การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา

การที่ผลการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัดไม่ได้ระบุโครงการหรืองานตามบทบาทงานการกำหนดนโยบายพัฒนาศึกษาก็เนื่องจากการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาการศึกษาอันเป็นบทบาทงานหนึ่งที่ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องปฏิบัติในการบริหารการศึกษา

ในการกำหนดนโยบายพัฒนาศึกษานั้น ขั้นตอนที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การนำนโยบายไปปฏิบัติ (นิน ปานขาว 2526 : 196) โดยจะต้องพิจารณากำหนดกลยุทธ์ในการที่จะนำนโยบายไปปฏิบัติให้โดยผลการนำนโยบายไปปฏิบัตินี้ งานวิจัยของ สดธิ โสติกรณ (2523 : 53-60) พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรเป็นผู้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับท้องถิ่น ซึ่งการนำนโยบายไปปฏิบัติย่อมจะต้องกำหนดเป็นแผนงานโครงการจึงจะสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

จากความสำคัญของการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาที่กล่าวมาแล้ว ศึกษาธิการจังหวัดจึงควรเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาโดยดำเนินการไปในกระบวนการวางแผนพัฒนาการศึกษา

3. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงตามบทบาทด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษาในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติงานด้านนี้ให้ระดมการปฏิบัติมากที่สุด

โดยที่การวางแผนเป็นกระบวนการสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิด เพราะการวางแผนเป็นรากฐานของการปฏิบัติงาน ดังนั้น การบริหาร การศึกษาระดับจังหวัดจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการดำเนินงานเช่นกัน

ในการวางแผนพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้จัดวางแผนพัฒนาการศึกษา ระดับจังหวัดขึ้น เพื่อเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทในระดับจังหวัดและเชื่อมโยงประสานสัมพันธ์ระหว่างนโยบายจากส่วนกลางกับความต้องการทางด้านการศึกษาของท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม จังหวัดขึ้น เพื่อทำหน้าที่พิจารณาแนวทางในการพัฒนาการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ในระดับจังหวัดและทำหน้าที่กำหนดแผนงานโครงการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ คณะอนุกรรมการชุดนี้มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานกรรมการ ศึกษาธิการจังหวัดเป็นรองประธานกรรมการ และกำหนดให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะอนุกรรมการนี้ด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 130-131)

การแต่งตั้งคณะอนุกรรมการดังกล่าว ทำให้ศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด โดยเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดวางแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด ซึ่งจะต้องรับผิดชอบร่วมกับคณะอนุกรรมการการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมจังหวัดและคณะทำงานวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด

บทบาทด้านการวางแผนพัฒนาการศึกษาของศึกษาธิการจังหวัดนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้เน้นหนักในลักษณะของศูนย์ 3 ศูนย์ คือศูนย์บริการและประสานงาน ศูนย์ข้อมูลสถิติและการวางแผน ศูนย์ติดตามและประเมินผล โดยเฉพาะศูนย์ข้อมูลสถิติและวางแผนจะมีบทบาทในการจัดทำแผนงานโครงการและประสานแผนงานทางการศึกษาในระดับจังหวัด (กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 19-20)

นอกจากนี้ศึกษาธิการจังหวัดยังได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
ในคณะกรรมการพัฒนาจังหวัด (กทจ.) จึงมีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนพัฒนาจังหวัด
ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นกระทรวงหลักในการพัฒนาชนบทอีกด้วย

ดังที่กล่าวมาแล้วเห็นว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทด้านการวางแผน
พัฒนาการศึกษาถึงผลการวิจัยที่ค้นพบ และในการวางแผนพัฒนาการศึกษานี้ ศึกษาธิการ
จังหวัดก็ควรจะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษาไปด้วย เนื่องจากการ
กำหนดนโยบายก็เป็นขั้นตอนหนึ่งของการวางแผนพัฒนาการศึกษานั้นเอง

4. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงตามบทบาทด้าน
การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา อยู่ในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ
ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติงานด้านนี้ในระดับมาก

การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา เป็นการประสานสัมพันธ์กับ
หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัด เพื่อให้การจัดกิจกรรมทางการศึกษา ศาสนาและ
ศิลปวัฒนธรรมเป็นไปด้วยความราบรื่น ส่งเสริมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และ
วัตถุประสงค์โดยปราศจากความขัดแย้ง อาจกล่าวได้ว่า บทบาทด้านการประสานงาน
การจัดกิจกรรมศึกษานี้เป็นบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของศึกษาธิการจังหวัด เนื่องจากใน
แต่ละจังหวัดมีหน่วยงานทางการศึกษาที่สังกัดกรมต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการมา
ดำเนินงานการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ศึกษาธิการจังหวัดเป็นข้าราชการส่วนภูมิภาค
ที่เป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัดตำแหน่งเดียวเท่านั้น และได้รับแต่งตั้งตามคำสั่ง
ที่ มธ. 687/2519 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2519) ให้เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ส่งมาประจำจังหวัด เพื่อช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดเกี่ยวกับงานอันเป็นหน้าที่ของ
กระทรวงศึกษาธิการในเขตจังหวัด รวมทั้งให้ทำหน้าที่ประสานงานกับส่วนราชการ

บริหารส่วนท้องถิ่น หรือสถานศึกษาภายในเขตจังหวัด เพื่อให้การจัดการศึกษาภายใน
 เขตเป็นไปด้วยดี และมีประสิทธิภาพ ศึกษาธิการจังหวัดจึงต้องเป็นผู้ประสานงาน
 การจัดกิจกรรมทางการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ตามคำสั่ง
 และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 109)

ในการปรับปรุงบทบาทหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กระทรวง
 ศึกษาธิการก็ได้เน้นให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมีบทบาทหน้าที่ในฐานะ เป็นองค์กร
 ประสานงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด เช่นเดียวกับบทบาทของ
 สำนักงานปลัดกระทรวงในส่วนกลางโดยให้มีบทบาทดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ
 2529 : 16-18)

1. ทำเนิการและประสานงานการวางแผนการศึกษา ศาสนาและ
 ศิลปวัฒนธรรมตามแบบบูรณาการในระดับจังหวัด
2. ทำเนิการและประสานงานกับหน่วยงานของกรมต่าง ๆ ในสังกัด
 กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทำเนิงาน
 ความนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด
3. ทำเนิการและประสานงานเพื่อติดตามประเมินผลงานตามนโยบาย
 และแผนการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด
4. ทำเนิการและประสานงานเพื่อสร้างศูนย์ข้อมูลสารสนเทศในระดับ
 จังหวัดเพื่อการวางแผนและบริหารงานในระดับจังหวัดรวมทั้งเพื่อการประสานงานกับ
 หน่วยงานสารสนเทศทั้งในระดับจังหวัดและส่วนกลางตามระบบข้อมูลสารสนเทศของ
 กระทรวง
5. ประสานงานและให้บริการในการดำเนินงานของหน่วยงานของ
 กรมต่าง ๆ ในระดับจังหวัดเพื่อเอื้ออำนวยให้หน่วยงานเหล่านั้นสามารถบริหารและ
 พัฒนางานตามหน้าที่ความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามนโยบายและแผน
 ของกระทรวงและระดับจังหวัด
6. ทำเนิการและประสานงานกิจการพิเศษต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหา

และพัฒนาเยาวชน กลุ่มเป้าหมายเฉพาะพิเศษต่าง ๆ ในระดับจังหวัด เช่น กิจกรรมลูกเสือ ยุวกาชาด กิจกรรมกีฬา กิจกรรมตามโครงการ อ.พ.ป. การป้องกันยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น

7. คำเนิกรและประสานงานในฐานะเป็นผู้นำในการจัดโครงการและกิจกรรมในระดับจังหวัดเพื่อพัฒนาการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด

8. คำเนิกรเป็นองค์กรผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในการประสานงานและร่วมมือในการดำเนินงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับจังหวัด

9. คำเนิกรและประสานงานในงานต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และตามที่ได้รับมอบอำนาจหรือได้รับมอบหมายจากกระทรวง กรม เขตการศึกษา และจังหวัด

นอกจากนี้ยังมีงานซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่พบจากผลการวิจัยที่ควรกล่าวไว้อีก 2 ประการ คือ

1. จากผลการวิจัยพบว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทในการเป็นผู้ดำเนินงานของคณะกรรมการภาครัฐและเอกชนในคานการศึกษา (กรอ.) ซึ่งการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนนี้ได้รับการขยายออกไปในกิจการทุกด้าน รวมทั้งกิจการการศึกษาด้วยศึกษาธิการจังหวัดในขณะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัดควรมีบทบาทเกี่ยวกับการดำเนินงานการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในคานการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรมอันเป็นงานตามบทบาทคานการประสานงานกิจกรรมการศึกษา

2. ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งที่พบจากการวิจัยก็คือ งานการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งของวัดและสถานศึกษา ซึ่งปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในวัด และสถานศึกษาจะมีอยู่เป็นประจำ เช่น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัดกับส่วนราชการ วัดกับประชาชน ปัญหาโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนกับคณะครู เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้หากเกิดขึ้นศึกษาธิการจังหวัดในฐานะเป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ และเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

ของกระทรวงในระดับจังหวัดมักจะได้รับกรมอบหมายจากผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ
 ได้รับการร้องขอจากวัดหรือสถานศึกษา เขาไม่หาทางแก้ไขปัญหายุ่งยาก
 งานดังกล่าวมันได้ว่าเป็นการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษาศาสนาและ
 ศิลปวัฒนธรรมได้อีกประการหนึ่ง

จากภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่กล่าวมาข้างต้น ศึกษาธิการจังหวัดจึง
 ควรมีบทบาทในด้านการประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม
 อย่างมากด้านหนึ่ง

5. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน

จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงด้านการ
 ส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนของบทบาทที่ควรปฏิบัติ
 ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับควรปฏิบัติมาก

การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนนี้ เป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่งของ
 ผู้บริหารการศึกษาในปัจจุบัน เพราะการดำเนินงานการศึกษา จะต้องสอดคล้องและ
 เกี่ยวพันกับชุมชน หรือท้องถิ่น หลายหน่วยงานได้ให้ความสำคัญแก่ชุมชนมากขึ้น
 เนื่องจากชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญที่จะต้องพัฒนา เกี่ยวกับการส่งเสริมความสัมพันธ์
 กับชุมชนนี้ งานวิจัยของ ภิญโญ สาธร (2516 : 66) พบว่า มีความต้องการ
 ให้ศึกษาธิการจังหวัดอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ชักชวนให้ครูเขาหาประชาชนและเป็น
 ผู้นำในการส่งเสริมให้ประชาชนอ่านหนังสือ ส่วนงานวิจัยของ สติศ โสคติกรณ
 (2523 : 53-60) พบว่า เกี่ยวกับบทบาทด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนี้ ศึกษาธิการ
 จังหวัดควรเป็นผู้ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว และความ
 ก้าวหน้าเกี่ยวกับการศึกษาให้ประชาชนทราบ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา งานวิจัยของ Samford (1976 : 60)
 พบว่า ทั้งประธานกรรมการการศึกษา กรรมการการศึกษา และศึกษาธิการจังหวัด

ทางก็ได้ให้ความสำคัญต่อบทบาทศึกษาธิการจังหวัด คำนการประชาสัมพันธ์ และความสัมพันธ์กับชุมชนในระดับสูง

จะเห็นได้ว่า งานคานการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหลายฝ่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ให้ความสำคัญและเห็นว่าผู้บริหารการศึกษาควรดำเนินการเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันอันจะทำให้การดำเนินงานการศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น สรุปผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าศึกษาธิการจังหวัด ได้ปฏิบัติงาน คำนนี้ และคาดหวังให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติในระดับมาก

ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดจึงควรมีบทบาทในคานการส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน ทั้งในลักษณะส่งเสริมให้สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน และดำเนินการเอง

6. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดคานการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา

จากผลการวิจัย พบว่าศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงตามบทบาทคานการเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา อยู่ในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับควรปฏิบัติมาก

งานอีกคานหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการมุ่งให้ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติ คือ การเน้นให้ปฏิบัติในลักษณะเป็นศูนย์สถิติข้อมูลและวางแผน อันเป็นลักษณะหนึ่งของศูนย์ 3 ศูนย์ ที่กระทรวงศึกษาธิการเน้นโดยมีเป้าหมายให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเป็นศูนย์กลางการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกประเภทในระดับจังหวัด การจึกข้อมูลไปใช้ในการบริหารการวางแผนงาน โครงการรวมทั้งการบริการข้อมูล ศึกษาธิการจังหวัดจึงจะต้องมีบทบาทในคานการจึกเก็บข้อมูล และจัดทำสถิติทางการศึกษาตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าวแล้ว

ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดระบบสารสนเทศของกระทรวงศึกษาธิการ
ก็ได้อบรมหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานสังกัดกระทรวง
ศึกษาธิการที่ไม่มีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคเพื่อจัดทำสารสนเทศของกระทรวง (ฉงค
บุญมี 2527 : 45)

อีกประการหนึ่ง ในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด ปัจจุบัน
สนับสนุนที่สำคัญประการหนึ่ง ได้แก่ การจัดระบบข้อมูล ซึ่งถือเป็นแก่นสำคัญของการ
วางแผน โดยเฉพาะการวางแผนแบบบูรณาการ ซึ่งจะต้องใช้ข้อมูลทุกระดับและ
ประเภทการศึกษา เพื่อการวินิจฉัยสภาพปัญหาความต้องการทางการศึกษา รวมทั้ง
การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา ควรจะต้องมีการจัดระบบข้อมูลที่มีประสิทธิภาพใน
ลักษณะศูนย์ข้อมูลทางการศึกษาของจังหวัด ที่ทำหน้าที่ประสานงาน การเก็บรวบรวม
ข้อมูล ตลอดจนเรียกใช้ข้อมูลเพื่อการวางแผนการศึกษา (แสวง ปิ่นมณี 2528 :
27) การจัดระบบข้อมูลดังกล่าว จะต้องสัมพันธ์กับการวางแผนพัฒนาการศึกษาระดับ
จังหวัด ซึ่งมีศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบอยู่แล้ว ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดจึง
ควรมีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวด้วย

7. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

จากการวิจัยพบว่าศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงด้านการส่งเสริม
และพัฒนาการศึกษาในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติได้ได้รับความคาดหวัง
ให้ปฏิบัติในระดับปฏิบัติมาก และเป็นลำดับสุดท้าย

การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษา
หรือหน่วยงานทางการศึกษาในการจัดกิจกรรมทางการศึกษาศาสนาและศิลปวัฒนธรรมให้
เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น งานตามบทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาจึงประกอบด้วย
หน่วยงานสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ การนิเทศการศึกษา การพัฒนานักเรียน การวิจัย
ทางการศึกษา และการส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา ซึ่งแม้ว่าผลการวิจัยจะพบว่า
ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติและคาดหวังให้ปฏิบัติเป็นลำดับสุดท้ายของบทบาทด้านอื่นๆ

แต่ก็เป็นหน้าที่ของผู้นบริหารการศึกษาทุกระดับที่จะดำเนินการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

งานการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการร่วมมือกันระหว่างบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด งานการนิเทศการศึกษาจึงไม่ใช่หน้าที่ของครูอาจารย์กับศึกษานิเทศก์เท่านั้น ขอบเป็นหน้าที่ของผู้นบริหารการศึกษา หรือผู้บังคับบัญชาที่จะให้การส่งเสริมและสนับสนุน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมจึงทำให้การนิเทศการศึกษามบรรลุวัตถุประสงค์ได้

งานการนิเทศการศึกษานั้นแม้ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าศึกษานิเทศก์จังหวัดได้ปฏิบัติและคาดหวังให้ปฏิบัติในลำดับสุดท้าย แต่ในฐานะที่สำนักงานศึกษานิเทศก์เป็นองค์กรกลางของกระทรวงศึกษาธิการในระดับจังหวัด จึงควรจะมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการนิเทศการเรียนการสอนในการจัดการศึกษาระดับต่าง ๆ ของจังหวัดให้กว้างขวางและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่การที่ศึกษานิเทศก์จังหวัดจะดำเนินงานตามบทบาทนี้เพิ่มขึ้นได้อย่างจริงจังจำเป็นต้องมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้อย่างเพียงพอ ซึ่งในสภาพปัจจุบัน สำนักงานศึกษานิเทศก์จังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานของศึกษานิเทศก์จังหวัด ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้อยู่เป็นอันมาก

งานการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นงานสำคัญอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรจะส่งผลถึงการพัฒนารับเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกาลเวลา สังคมและเศรษฐกิจ (สงวน สุทธิเลิศคุณ 2523 : 193) การพัฒนาหลักสูตรนี้เป็นหน้าที่ผู้นบริหาร ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการพัฒนาหลักสูตร ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (บุญมี เพรยอก 2528 : 161) ดังนั้นศึกษานิเทศก์จังหวัด ซึ่งเป็นผู้นบริหารการศึกษาที่สำคัญคนหนึ่ง ของจังหวัดควรมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันศึกษานิเทศก์จังหวัดยังปฏิบัติงานด้านนี้ได้ไม่มากเท่าที่ควร ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและขาดเครื่องมือ

เครื่องใช้ในการปฏิบัติงานค่านนี้

การวิจัยทางการศึกษา โดยที่การวิจัยทางการศึกษาเป็นกระบวนการให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ความรู้หรือสิ่งใหม่ ๆ ทางการศึกษา การวิจัยจึงเป็นงานสำคัญที่ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะผู้บริหารการศึกษาควรมีบทบาทอย่างน้อย 3 ประการ กล่าวคือ การใช้ผลวิจัยให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาหรือการบริหารงาน การดำเนินการวิจัยเพื่อนำผลมาใช้ในการบริหารการศึกษาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ และการให้คำแนะนำส่งเสริม สนับสนุนให้ครูอาจารย์และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ทำการวิจัยทางการศึกษา (บุญสีอ ทองออยู่ 2526 : 85-86)

ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะเป็นผู้บริหารการศึกษา และเป็นผู้นำทางการศึกษาของจังหวัดจึงควรมีบทบาทในการวิจัยในงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเผยแพร่ งานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษา ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำส่งเสริม และสนับสนุนให้ครู อาจารย์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทางการศึกษาทำการวิจัยทางการศึกษาคด้วย

การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา งานที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของศึกษาธิการจังหวัดได้แก่ การส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา เช่น การจัดหาทุนการศึกษาสำหรับนักเรียนที่ขาดแคลน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนมากขึ้น การรณรงค์เพื่อการเรียนต่อในชั้นมัธยมศึกษา เป็นต้น งานเหล่านี้เป็นงานที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานทางการศึกษา หน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นผู้แทนกระทรวงในระดัจังหวัดควรต้องหาทางทำให้เกิดขึ้นในจังหวัดให้ได้เพื่อช่วยในการดำเนินงานทางการศึกษาในจังหวัด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวได้ว่า งานการนิเทศการศึกษา งานพัฒนาหลักสูตร งานการวิจัยการศึกษา และงานส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา เป็นงานที่ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทให้มากขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษา ให้มีการดำเนินงานการศึกษาของจังหวัดไปเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการควบคุมมาตรฐานการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่าศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติงานจริงตามบทบาท
 ด้านการควบคุมมาตรฐานการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ปฏิบัติ. ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ
 ได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

การควบคุมมาตรฐานการศึกษา เป็นการดำเนินการเพื่อให้การจัดการ
 ศึกษาเป็นไปตามระเบียบแบบแผนหรือเกณฑ์ที่กำหนดและให้เกิดประสิทธิภาพและ
 ประสิทธิภาพตามแผนงาน โครงการทางการศึกษา การควบคุมมาตรฐานการศึกษานี้
 เป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษาแต่ละประเภท แต่ละระดับจะต้องดำเนินการ
 ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

อย่างไรก็ตามงานควบคุมมาตรฐานการศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมต่าง ๆ
 ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีผู้รับผิดชอบดำเนินการอยู่ในระดับจังหวัด จะมอบหมาย
 ให้สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรกลางของกระทรวงศึกษาธิการในส่วน
 ภูมิภาคเป็นผู้ปฏิบัติ เช่น การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การสอบเทียบ สำหรับบุคคล
 ภายนอกของกรมวิชาการ การจัดสอบวิชาสุคตของกรมการฝึกหัดครู เป็นต้น

นอกจากนี้ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการใน
 ระดับจังหวัด มีหน้าที่ในการดูแลราชการของส่วนราชการหรือสถานศึกษาสังกัดกระทรวง
 ศึกษาธิการ ซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัด เพื่อช่วยเหลือให้มีการดำเนินงานเป็นไปตาม
 นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษา 2529: 109) ศึกษาธิการจังหวัด
 จึงมีบทบาทในการดำเนินการเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐาน ระเบียบ
 แบบแผน หรือเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยส่วนหนึ่งของเฉลิมศักดิ์ ยะโสธร
 (2527 : 158) ที่พบว่าศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทเป็นตัวแทนของกระทรวงศึกษาธิการ
 ในระดับจังหวัดและเป็นเจ้าหน้าที่ดูแลการศึกษาของทุกกรมภายในจังหวัด ซึ่งการดูแล
 การศึกษานี้ ศึกษาธิการจังหวัดจะต้องเข้าไปดูแลและควบคุมเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา
 ควบ

กล่าวได้ว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทเกี่ยวกับการควบคุมมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาของจังหวัดเป็นไปตามระเบียบแบบแผน หรือกฎเกณฑ์ที่กำหนด และให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามแผนงาน โครงการทางการศึกษา

๑. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี

จากผลการวิจัยพบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริง ตามบทบาทด้านการงบประมาณ และการบริหารงานการเงินและบัญชีในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

งบประมาณเป็นแผนงาน หรืองานสำหรับประมาณการรายรับหรือรายจ่าย ซึ่งระบุเป็นจำนวนเงินในระยะเวลานึง ๆ การดำเนินงานการศึกษา ย่อมต้องอาศัยงบประมาณเป็นประการสำคัญ ทั้งนี้ในภาคอิสระจะต้องมีการขอจัดตั้งและการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำมาใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านการศึกษา ซึ่งการขอจัดตั้ง การจัดสรรงบประมาณนี้จะต้องคำนึงถึงนโยบายและแผนงานพัฒนาการศึกษาทุกระดับ เป็นสำคัญ

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดซึ่งมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัดจึงมีหน้าที่ในการวิเคราะห์และขอจัดตั้งงบประมาณเสนอไปในแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัดด้วย ทั้งที่เป็นแผนพัฒนาการศึกษา ระยะ 5 ปี และแผนพัฒนาการศึกษาประจำปี เมื่อได้รับอนุมัติงบประมาณตามแผนพัฒนาการศึกษาแล้วก็จะต้องจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการต่อไป

สำหรับการบริหารงานการเงินและบัญชี เป็นการดำเนินงานบริหารงบประมาณหลังจากได้รับอนุมัติงบประมาณแล้ว สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในฐานะเป็นส่วนราชการผู้เบิกเงินงบประมาณจากคลังจังหวัดจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในส่วนที่เป็นงบประมาณของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเอง และงบประมาณของหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่มีการเบิกจ่ายผ่านสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างในส่วนที่เป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งอิมิตกรมต่าง ๆ ได้มอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการในส่วนนี้ ศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด และมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในงานของกระทรวงศึกษาธิการ จึงเป็นเจ้าหน้าที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างในส่วนนี้

งานความหมายหาคำณการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติและได้รับความคาดหวังให้ ปฏิบัติในลำดับสูง อาจเป็นเพราะงานดังกล่าวเป็นงานที่กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ กำหนดให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติและลักษณะงานก็จะต้องมีการปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน จึงทำให้ศึกษาธิการจังหวัดได้รับการคาดหวังให้ปฏิบัติในลำดับสูง

กล่าวได้ว่าความหมายหาคำณการงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี เป็นบทบาทที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติ

10. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการบริหารงานบุคคล

จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงด้านการบริหารงานบุคคลในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติในระดับควรปฏิบัติมาก

งานการบริหารบุคคล ก็เป็นบทบาทอีกด้านหนึ่งที่ศึกษาธิการจังหวัดมีการปฏิบัติเป็นประจำ ทั้งในฐานะผู้บังคับบัญชาข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดและบุคลากรราชการสังกัดส่วนกลาง ที่อิมิตมอบอำนาจการปกครองบังคับบัญชาให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งศึกษาธิการจังหวัดจะต้องปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ดังนั้น ศึกษาธิการจังหวัดจึงมีบทบาทด้านการบริหารงานบุคคลในการบริหารการศึกษาของจังหวัด

11. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการบริหารงานธุรการ

จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงตามบทบาทด้านการบริหารงานธุรการในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ

ของบทบาทที่ควรปฏิบัติ ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับมากที่สุด

งานบริหารธุรการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็น ผู้รับผิดชอบกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด จึงมีบทบาทในการบริหารงานธุรการของสำนักงานอย่างไรก็ตาม ศึกษาธิการจังหวัดจัดเป็นผู้บริหารงานระดับสูงของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด การที่ศึกษาธิการจังหวัดจะมีบทบาทในการบริหารงานธุรการในลำดับสูง ความผลที่พบจากการวิจัย ย่อมขาดโอกาสที่จะได้ปฏิบัติงานอื่นที่มีความจำเป็นและสำคัญกว่า เช่น งานการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา งานการตรวจติดตามและประเมินผล เป็นต้น ดังนั้นแม้ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทด้านการบริหารงานธุรการ ก็ควรจะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ชั้นรองลงมา เช่น ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด หรือ หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติแทน ซึ่งจะทำให้ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานตามบทบาทด้านอื่นเพิ่มมากขึ้น

12. บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดด้านการติดตามและประเมินผล

จากผลการวิจัย พบว่า ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานจริงด้านการติดตามและประเมินผลนี้ ในเกณฑ์ได้ปฏิบัติ ในส่วนบทบาทที่ควรปฏิบัติ ศึกษาธิการจังหวัดได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติในระดับควรปฏิบัติมาก

ระบบการตรวจ ติดตาม และประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้น และเริ่มนำไปใช้ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2528 มาแล้ว ได้มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัด มีบทบาทและความรับผิดชอบในการตรวจ ติดตาม และประเมินผลระดับแผนงาน โครงการ และระดับการปฏิบัติงาน (กระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 4-7)

นอกจาก ศึกษาธิการจังหวัดจะมีบทบาทในการตรวจ ติดตามผล และ รายงานตามแบบการตรวจ ติดตาม และประเมิน ดังกล่าวแล้ว กระทรวงศึกษาธิการ

ยังได้มอบหมายให้ศึกษาธิการจังหวัดตรวจตรา คุณผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้ (คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ ที่พช. 687/2519 ลง
วันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2519)

1. คุณผลการของส่วนราชการ หรือสถานศึกษาสังกัดกระทรวง
ศึกษาธิการซึ่งตั้งอยู่ในเขตจังหวัดในเรื่องอันเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับนโยบาย โครงการ
และเอกลักษณ์การศึกษาไทย

2. เข้าตรวจตรา ดำเนินการ หรือให้ผู้รับผิดชอบงาน หรือโครงการ
รายงานกิจการที่แจ้งแสดงเหตุผลการปฏิบัติงาน ในการปฏิบัติงานตามแผนงาน งาน
หรือโครงการ ที่กระทรวงศึกษาธิการหรือกรมมอบหมาย ในกรณีที่มีงานหรือโครงการ
ของกระทรวง หรือกรม ที่ปฏิบัติอยู่ภายในเขตจังหวัด

3. รายงานกิจการการดำเนินงานของส่วนราชการสถานศึกษาภายใน
เขตจังหวัด ให้กระทรวงศึกษาธิการทราบตามระยะ ตามเหตุผล และความจำเป็น
หรือตามที่กรมเจ้าของงานให้รายงาน

นอกจากศึกษาธิการจังหวัดจะมีบทบาทในงานทั้ง 12 ด้าน ตามที่กล่าวมาแล้ว
ผลการวิจัยยังพบว่าศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทด้านอื่น ๆ อีกหลายประการที่สมควร
นำมากล่าวก็คือ บทบาทในการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือพระสังฆาธิการ หรือ
พระสงฆ์ในจังหวัด

จากผลการวิจัยพบว่าศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติจริงในการให้คำปรึกษา
แนะนำ และช่วยเหลือพระสังฆาธิการ หรือพระสงฆ์อื่นในจังหวัด ที่มาขอคำปรึกษาหารือ
ในบทบาทที่คาดหวังศึกษาธิการจังหวัดก็ได้รับความคาดหวังให้ปฏิบัติงานด้านการให้คำ
ปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือพระสังฆาธิการ หรือพระสงฆ์ในจังหวัด ซึ่งการให้คำปรึกษา
แนะนำ และช่วยเหลือนี้ ศึกษาธิการจังหวัดในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ
งานด้านการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด และในฐานะที่ได้รับมอบหมาย
ให้เป็นผู้แทนกรมการศาสนาในระเทศจังหวัด จะได้รับการปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ
จากพระสังฆาธิการ หรือพระสงฆ์ของจังหวัด อยู่เป็นประจำ เช่น เรื่องการขอสร้างวัด
การขอเงินอุดหนุนบูรณะวัด การขอพระราชทานวิสุงคามสีมา และการจัดผลประโยชน์ในที่ดิน

ของวัดเป็นต้น แม้ในการเกิดปัญหาข้อขัดแย้งขึ้นในวัด ศึกษาธิการจังหวัดมักจะได้
รับมอบหมายจากกรมการศาสนา หรือผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ไปหาทางช่วยเหลือ
แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำอีกด้วย

จึงอาจกล่าวได้ว่า ศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาทในการให้คำปรึกษาแนะนำ
และช่วยเหลือพระสังฆาธิการและพระสงฆ์ในจังหวัดอีกด้านหนึ่ง

จากการอภิปรายผลที่ได้ เสนอแล้วสรุปได้ว่าศึกษาธิการจังหวัดควรมีบทบาท
ในการบริหารการศึกษาของจังหวัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด
2. การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือพระสงฆ์ในจังหวัด
3. การกำหนดนโยบายและการวางแผนพัฒนาการศึกษา
4. การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา
5. การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน
6. การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา
7. การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา
8. การควบคุมมาตรฐานการศึกษา
9. การงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี
10. การบริหารงานบุคคล
11. การบริหารงานธุรการ
12. การติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะสำหรับกระทรวงศึกษาธิการ

โดยที่การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษามหาบทที่ปฏิบัติจริงและความ
คาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับบทบาท

ของศึกษาธิการจังหวัดเพื่อให้ทราบถึงบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหาร การศึกษา การออกแบบวิจัยในการศึกษาคั้งนี้จึงมุ่งตรวจสอบเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษาและความคาดหวังของผู้เกี่ยวข้อง ทั่วประเทศ จึงไม่ได้ใช้เทคนิคการวิเคราะห์งาน ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ซึ่ง การใช้เทคนิคการวิเคราะห์งานนี้จะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะได้มาซึ่งบทบาทที่เหมาะสม สอดคล้องกับความคาดหวังของหน่วยงานและกลุ่มคนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ของศึกษาธิการจังหวัด

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเพื่อให้มีแนวทางปรับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัด ให้เหมาะสมครอบคลุมงานที่ควรปฏิบัติตลอดจนสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่มคน ต่าง ๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด จึงใคร่ขอเสนอแนะ ดังนี้

1. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรทบทวนบทบาทของศึกษาธิการ จังหวัดด้วยการศึกษารายละเอียดของงานโดยการนำเทคนิคการวิเคราะห์งานมา วิเคราะห์ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด

การวิเคราะห์งานเป็นกระบวนการศึกษารายละเอียดของงานอย่าง เป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ทราบสภาวะที่แท้จริงของงานตลอดจนความคาดหวังที่มีต่องาน ทำให้สามารถกำหนดลักษณะของงานในตำแหน่งต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจนและมีมาตรฐาน ที่แน่นอน (ภิญโญ สาธร 2517 : 141)

ในการนำเทคนิคการวิเคราะห์งานมาใช้ในการวิเคราะห์งาน ตำแหน่ง ศึกษาธิการจังหวัดนี้ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรใช้วิธีการที่จะได้รายละเอียด ของงานหลาย ๆ วิธี เช่น การสัมภาษณ์การปฏิบัติงานของศึกษาธิการจังหวัด จาก ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาธิการจังหวัด และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ การสอบถามความคาดหวังของผู้บริหารระดับสูง นักวิเคราะห์ตำแหน่ง ตลอดจนการสังเกต การปฏิบัติงานตามหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดเป็นต้น

ทั้งนี้การวิเคราะห์งานตามแนวทางข้างต้นจะทำให้กระทรวงศึกษาธิการ สามารถกำหนดบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความคาดหวัง

ของกลุ่มคนต่าง ๆ ที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกรปฏิบัติการของศึกษาธิการจังหวัด นอกจากนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานที่เกี่ยวข้องของคานอื่น ๆ เช่นงานการวางแผนกำลังคน งานการคัดเลือกและบรรจุบุคลากร งานพัฒนาบุคลากร และการปรับปรุงการบริหารงาน คานอื่น ๆ ของศึกษาธิการจังหวัดให้ดียิ่งขึ้น

2. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการควรจัดหาและพัฒนาบุคลากรของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดหาและพัฒนาบุคลากรนี้ ทอเสนอเป็น 2 แนวทางดังนี้

2.1 การสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิบัติงาน ตามบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา ที่ได้รับบทบาทตามขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว

2.1.1 ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ควรมีการวางแผนในการสรรหา คัดเลือก บุคลากรให้เหมาะสมที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง ทั้งในคานความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะ ความคาดหวังคอบหมายของศึกษาธิการจังหวัดของบุคคลที่จะเข้าสู่ตำแหน่ง ตลอดจนเตรียมการพัฒนาบุคลากร ที่ดำรงตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัดอยู่แล้ว เพื่อการปฏิบัติงาน ในบทบาทใหม่ของศึกษาธิการจังหวัด

2.1.2 ตำแหน่งผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ในสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ตำแหน่งที่กล่าวนี้เป็นตำแหน่งที่จะช่วยให้การปฏิบัติงาน ตามบทบาทใหม่ของศึกษาธิการจังหวัดให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องมีการสรรหา คัดเลือก และพัฒนา ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน

2.2 การจัดหาและพัฒนาบุคลากรในสภาพปัจจุบัน จากผลการวิจัยพบว่า มีงานตามบทบาทหลายคานที่ศึกษาธิการจังหวัด ยังไม่อาจปฏิบัติให้สอดคล้องกับความคาดหวังได้ เช่นงานการนิเทศการศึกษา งานพัฒนาหลักสูตร และงานวิจัยทางการศึกษา ตามบทบาทคานการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา และงานการทำนุ บำรุงรักษาและพัฒนาบุคลากร ตามบทบาทคานการบริหารงานบุคคล ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดบุคลากรที่จะช่วยเหลือในการปฏิบัติงาน ทั้งในคานปริมาณ คือมีจำนวนไม่เพียงพอ และ

ในค่านคุณภาพ คือจากบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ
 ทั้งนี้ในระยะแรกนี้ควรจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงานให้แก่
 สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดอย่างเพียงพอ และขณะเดียวกันก็ควรจะมีเร่งพัฒนา
 บุคลากรที่มีอยู่ให้สามารถช่วยเหลือศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติงานด้านการบริหารศึกษา
 การพัฒนาหลักสูตร การวิจัยทางการศึกษา และการทำนุบำรุงรักษาและพัฒนามูลสาร
 ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยในโอกาสต่อไปควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเน้นการวิเคราะห์งาน
 ตำแหน่งศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งการวิจัยเช่นนี้จะสามารถนำเสนอบทบาทความหน้าที่
 ของศึกษาธิการจังหวัดได้สอดคล้องกับสภาพงานที่แท้จริง และสามารถกำหนดลักษณะงาน
 ได้ชัดเจน และมีมาตรฐานแน่นอน อันจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปรับบทบาท
 ของศึกษาธิการจังหวัดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย